

Lietuvos blaivybės fondo, Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų subsidijų schemos „Nevyriausybinių organizacijų sektoriaus stiprinimas Lietuvoje“ paprojektis „Blaivi karta“ (sutarties NR. 2004-LT0008-NVO-1EEE/NOR-02-033) 2 veikla

*Tėvų (globėjų)
pasirengimo prevencijai galimybių tyrimas*

Dr. A.G. Davidavičienė

Pranešimas konferencijai **NAUJOS GALIMYBĖS PREVENCIJOS PROGRAMŲ
PLĖTRAI**

2010 m. birželio 15 d., Vilnius

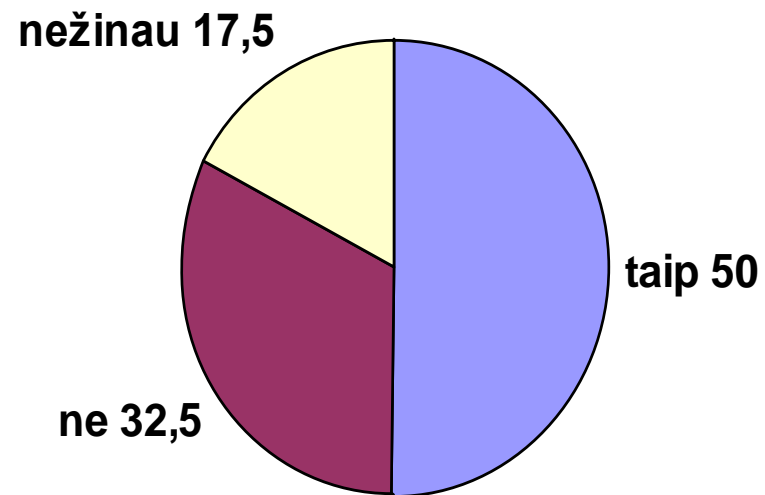
Tyrimo tikslas

Geriau pažinti tėvų (globėjų) patirtį, nustatyti jų požiūrį į psichiką veikiančias medžiagas, žinias ir gebėjimus kalbėtis su vaiku, informacijos šaltinius, dalyvavimą prevencijos veikloje, elgesį ir gyvenimą.

Kontingentas

- **Tai orientacinis tyrimas**
- **Atranka atsitiktinė, atlikta ten, kur mums buvo sudarytos sąlygos apklausai.**
- **Tyrime dalyvavo 514 tėvų ar globėjų.**
- **Iš jų buvo 168 vyrai – 32,7 % ir 346 moterys – 67,3 % visų respondentų.**
- **vidutinis amžius – 40 metų**
- **63,0% su aukštuoju išsilavinimu**

Ar pakanka informacijos apie neteisėtai vartojamus narkotikus %

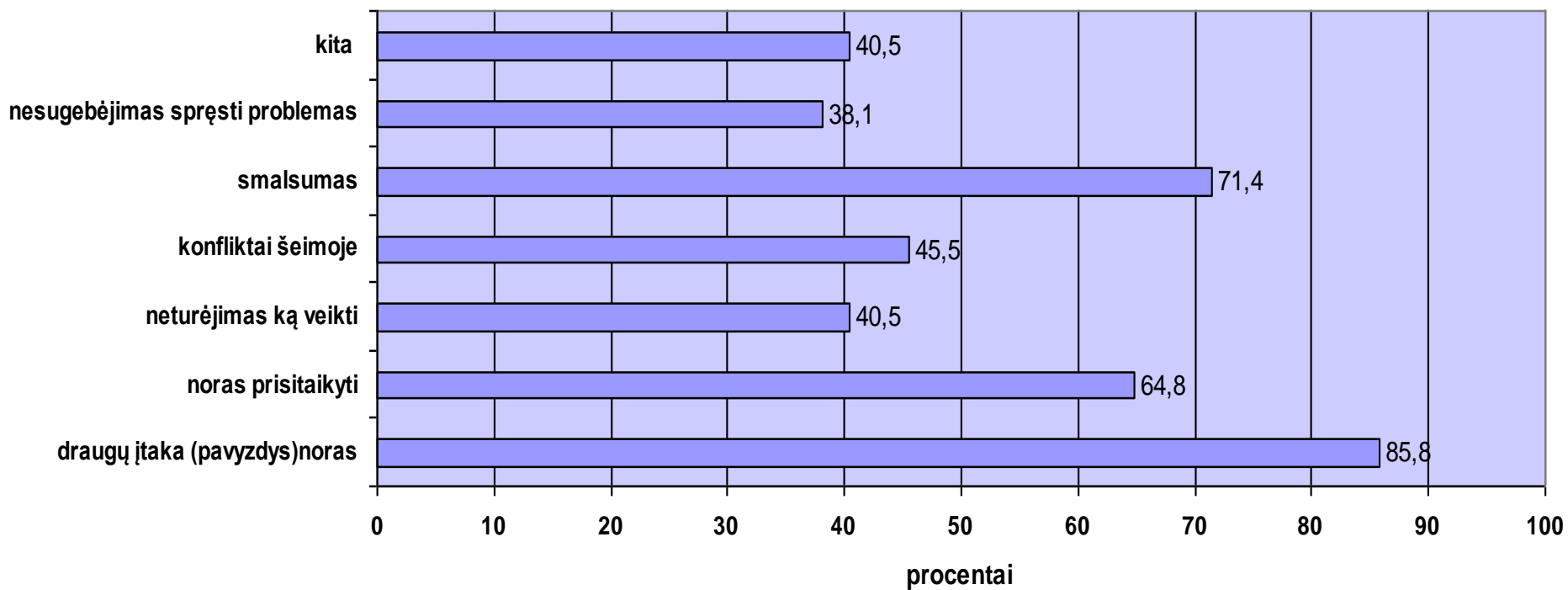
*Informacijos, žinių apie neteisėtai vartojamus
narkotikus respondentai gauna iš:*

- **spaudos, nurodė 78,8%**
- **interneto – 65,8%**
- **literatūros šaltinių - 46,9%**
- **pažįstamų - 36,0**
- **bendradarbių - 23,0%**
- **vaikų - 20,6 %**
- **mokytojų - 19,8%**
- **mokyklos administracijos - 10,3%**
- **kiti šaltiniai - 17,1%**

Respondentų nuomonė apie paplitimą

- rūko tabaką (cigaretes) nuo 2 iki 99 % penkiolikamečių.**
- vartojančiųjų alkoholinius gėrimus penkiolikamečių yra nuo 2 iki 100 %**
- bandžusių narkotikus penkiolikamečių yra nuo 0,1 iki 97 %.**

Mokinių psichiką veikiančių medžiagų vartojimo priežastys

Kodėl kai kurie mokiniai nevartoja psichiką veikiančių medžiagų

- **Dauguma tėvų nurodė šeimą:
šeimos pavyzdys, darni, laiminga šeima,
stabilus, geras auklėjimas šeimoje, tėvų
kontrolė, šilti emociniai santykiai, tvirtos
moralinės nuostatos, vertybės šeimoje,
bendravimas su vaiku, patenkinti pagrindiniai
emociniai vaiko poreikiai šeimoje: yra
suprantami, pripažinti, jaučiasi saugūs,
mylimi, kritiškas požiūris į svaiginimąsi
šeimoje, sveikas požiūris į sveiką gyvenseną,
pakankamai kalbama šeimoje apie sveikatą,
sveiką psichiką.**

- **Antra priežasčių grupė** - tai pačių mokinių asmenybinės savybės:

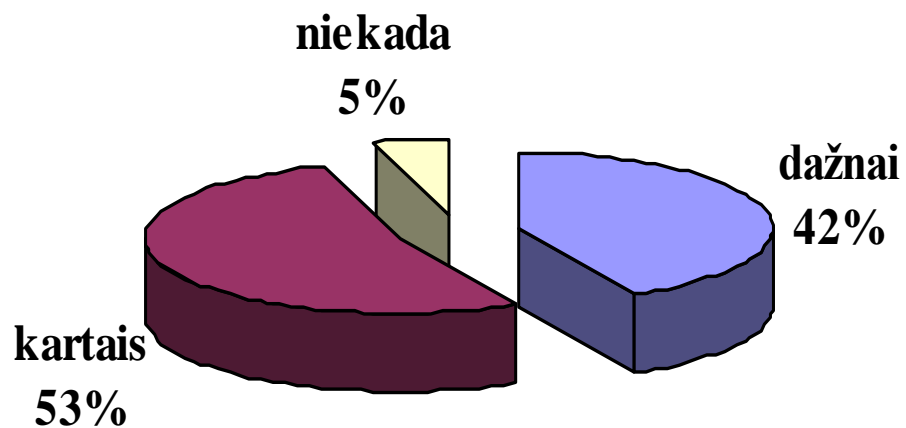
stiprios asmenybės, stiprus charakteris, turi savo nuostatas, savo nuomonę, moka ją apginti, turi aukštą savęs vertinimą, gera savivertė, savigarba, pasitiki savimi, nepasiduodantys kitų nuomonei, įtakai, moka spręsti problemas, geri santykiai su draugais, suformuotos tvirtos moralinės nuostatos, vertybės, turi susidėlioję savitus gyvenimo prioritetus, turi užsibrėžtų tikslų, moka atsisakyti, pasakyti „ne“, psichologiškai atsparūs, stipri, tvirta valia, turintys kilnesnių tikslų – tikėjimas į Dievą, meilė Lietuvai, pagarba tėvams, giminei, gerai jaučiasi ir be svaigalų, turi kritišką požiūrį į svaiginimąsi, randa kitų būdų būti lyderiais, stipri motyvacija, tikslai, geri socialiniai gebėjimai, vidinė intuicija, nebijo būti kitoks, suvokia neišvengiamą prisirišimą, priklausomybę, galvoja apie ateitį, atsakomybės jausmas, moka išsipasakoti ir analizuoti, geba racionaliau mąstyti.

Trečia priežasčių grupė

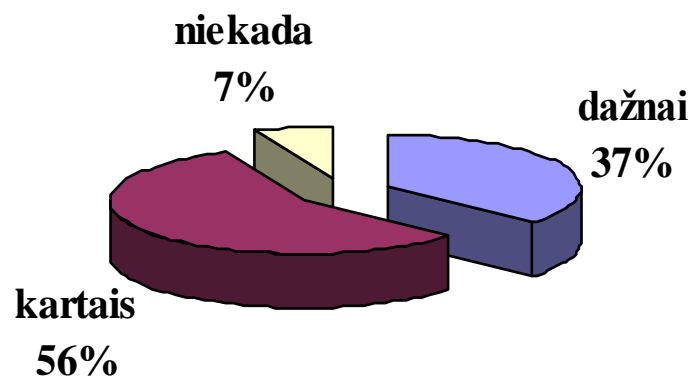
- **tai informatyvumas, žinios:**
nevartoja tie, kurie laiku gavo informacijos iš tėvų, šeimoje gautas, suformuotas pagrindinis supratimas apie psichiką veikiančias medžiagas, gali bendrauti su tėvais visais jiems rūpimais klausimais.
žino apie psichiką veikiančių medžiagų vartojimo žalą, yra matę pasekmes, suvokia, teisingai supranta kylančias pasekmes,
yra apsiskaitę ir išprusę, veiksmingas tėvų, mokytojų aiškinimas, pažintinis patyrimas,
bijo prie to priprasti,
žino, kad tai yra draudžiama, kad tai yra blogai, kad tai labai žalinga sveikatai, psichikai,

- **Dar viena priežasčių grupė – tai užimtumas: užimti laisvalaikiai, turi mėgstamos veiklos, lanko patinkančius būrelius, menas, sportas, kiti įdomūs užsiėmimai, daug mokosi.**
- **Kai kurie respondentai priežastis nurodo baimę - bijo tėvų, bijo jų reakcijos, bausmių, bijo apsinuodyti, bijo priklausomybių, sunkių pasekmių ar mirties.**
- **Dar kiti nurodo, kad neturi už ką įsigyti, neturi sąlygų, galimybių tai daryti, iš kur gauti**
- **Keli respondentai nurodė, jog netiki, kad yra tokių, kurie nebūtų pabandę alkoholio, tabako ar narkotikų.**

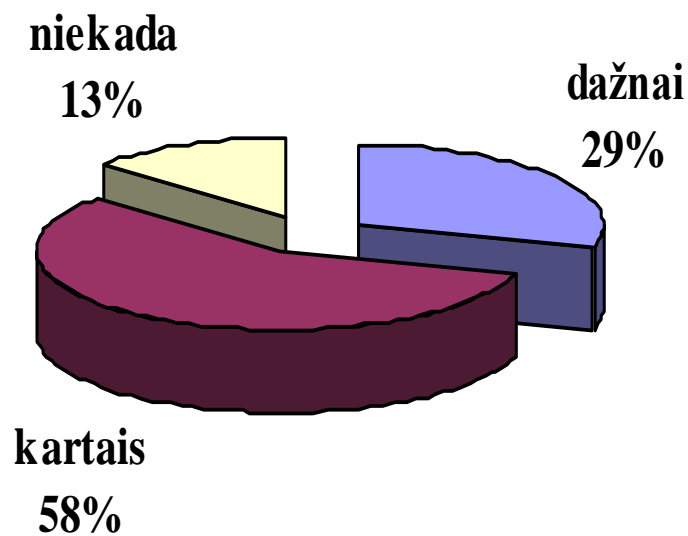
Namuose su vaikais kalbasi apie rūkymo žalą ir pasekmes

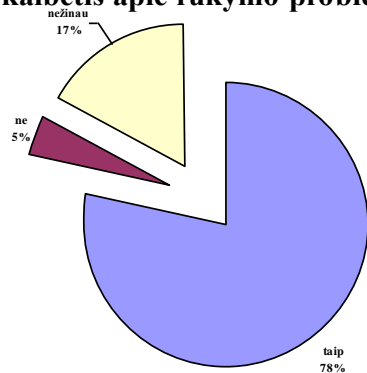
Namuose su vaikais kalbasi apie alkoholio vartojimo žalą ir pasekmes

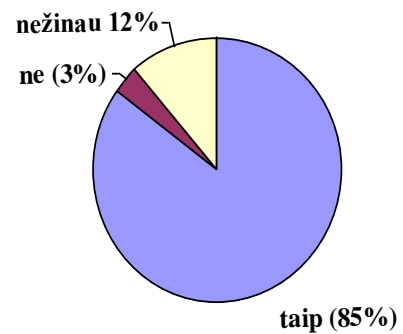
Namuose su vaikais kalbasi apie kitų narkotikų vartojimo žalą ir pasekmes

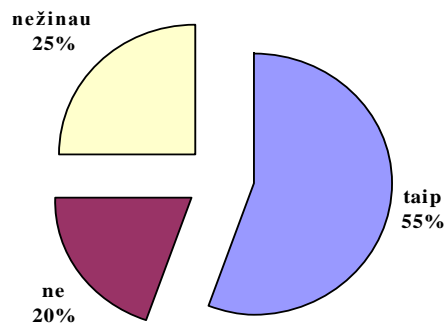
Jaučiasi kompetentingi šeimoje kalbėtis apie rūkymo problemas

Jaučiasi kompetentingi kalbėtis šeimoje apie alkoholio vartojimo problemas

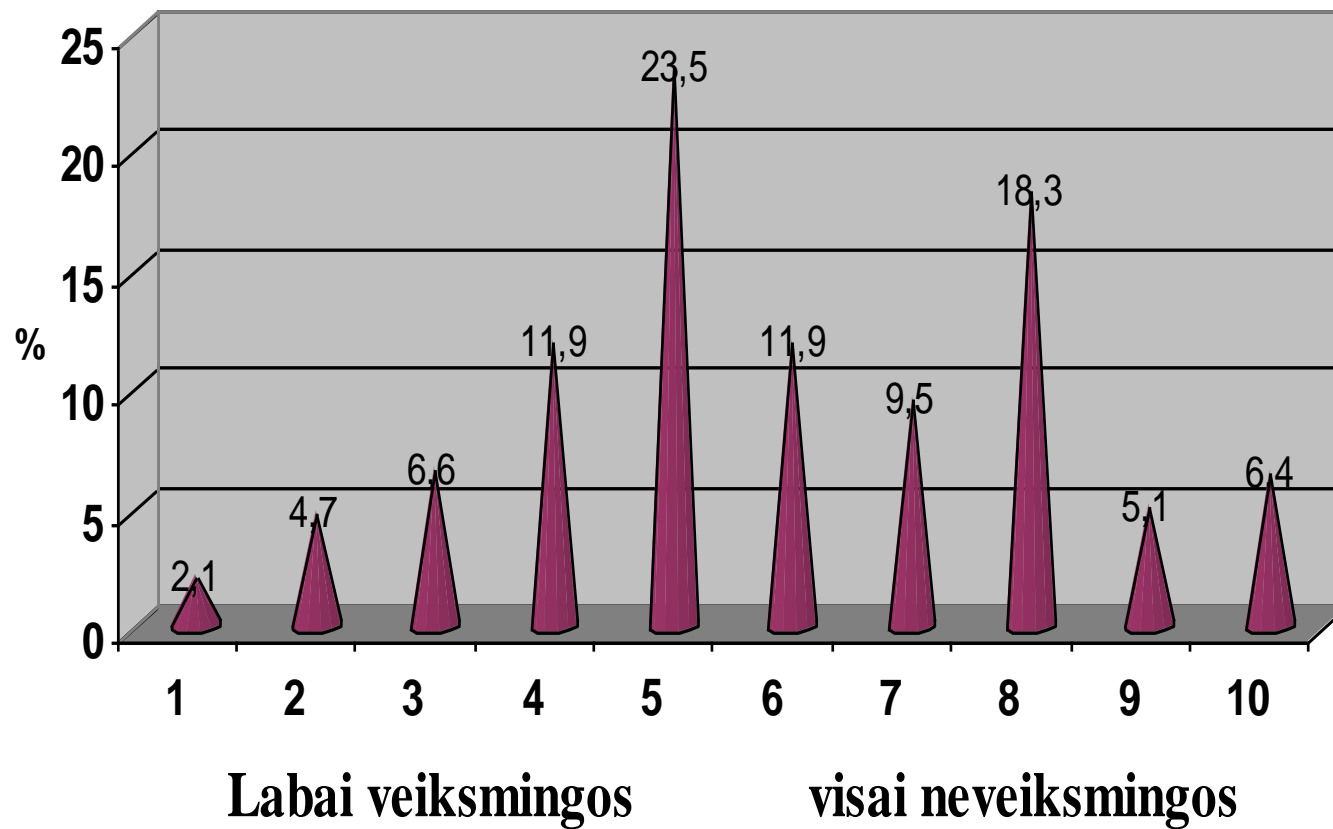
Jaučiasi kompetentingi kalbėtis šeimoje apie narkotikų vartojimo problemas

Kur kreiptųsi pagalbos?

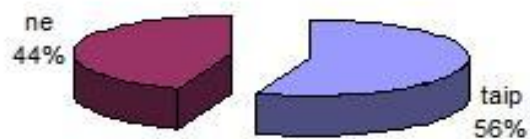
- **86,6 %** bandytų pasikalbėti su vaiku ir pasiūlytų pagalbą
- **59,3 %** praneštų kitiems šeimos nariams ir kartu pasiūlytų pagalbą
- **44,0 %** ieškotų pagalbos privačiose medicinos įstaigose
- **37,5 %** ieškotų pagalbos valstybinėse medicinos įstaigose
- **36,2 %** pasikalbėtų su klasės auklėtoja
- **31,5 %** pasikalbėtų su mokyklos psichologe
- **25,9 %** pasikalbėtų su mokyklos socialine pedagoge
- **10,9 %** imtųsi griežtų priemonių (nubaustų vaiką fiziškai, taikytų namų areštą)
- **3,5 %** praneštų policijai
- **1,0 %** praneštų vaiko teisių apsaugos tarnybai

Požiūris į mokykloje vykdomas prevencijos programas

Informacija apie vykdomas prevencijos programas

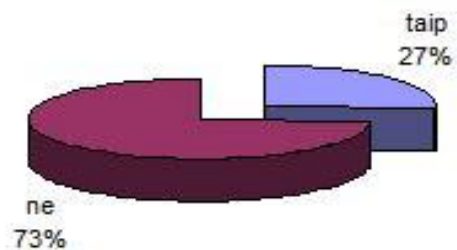
Mokykloje

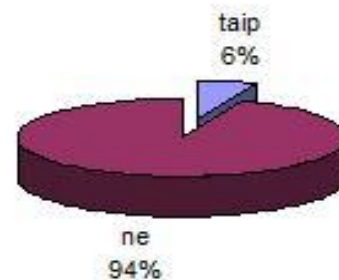
Savivaldybėje

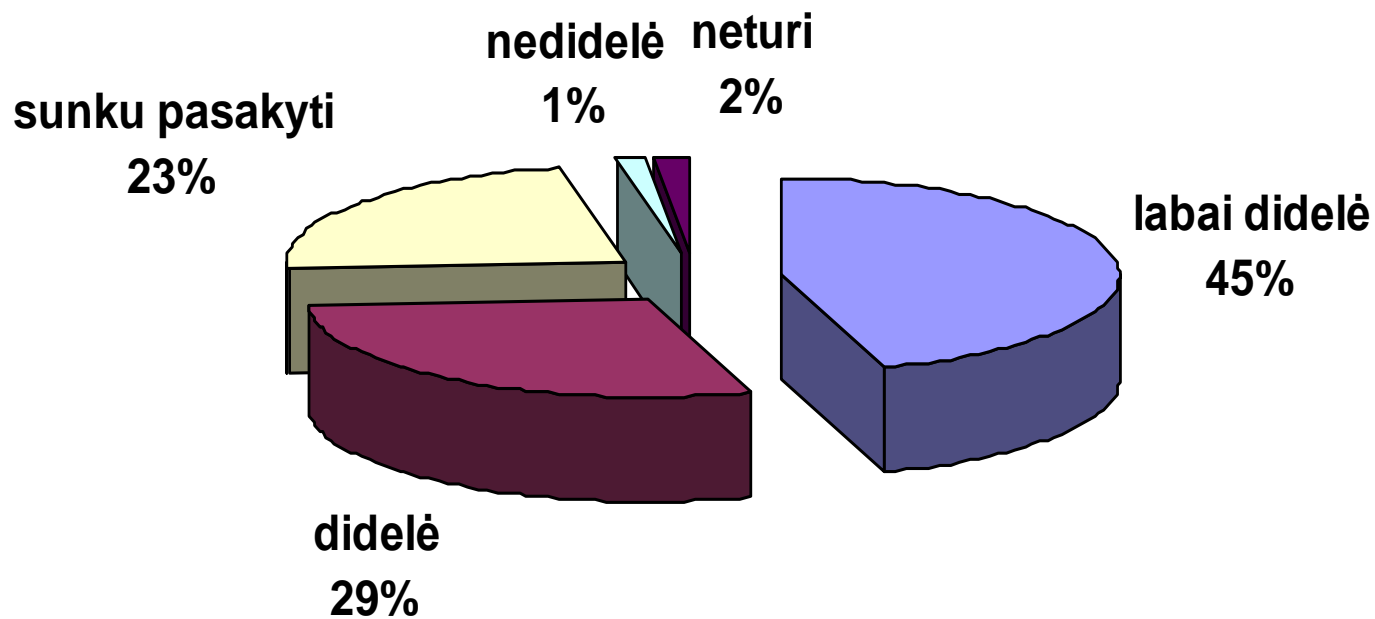
Darbavietėje

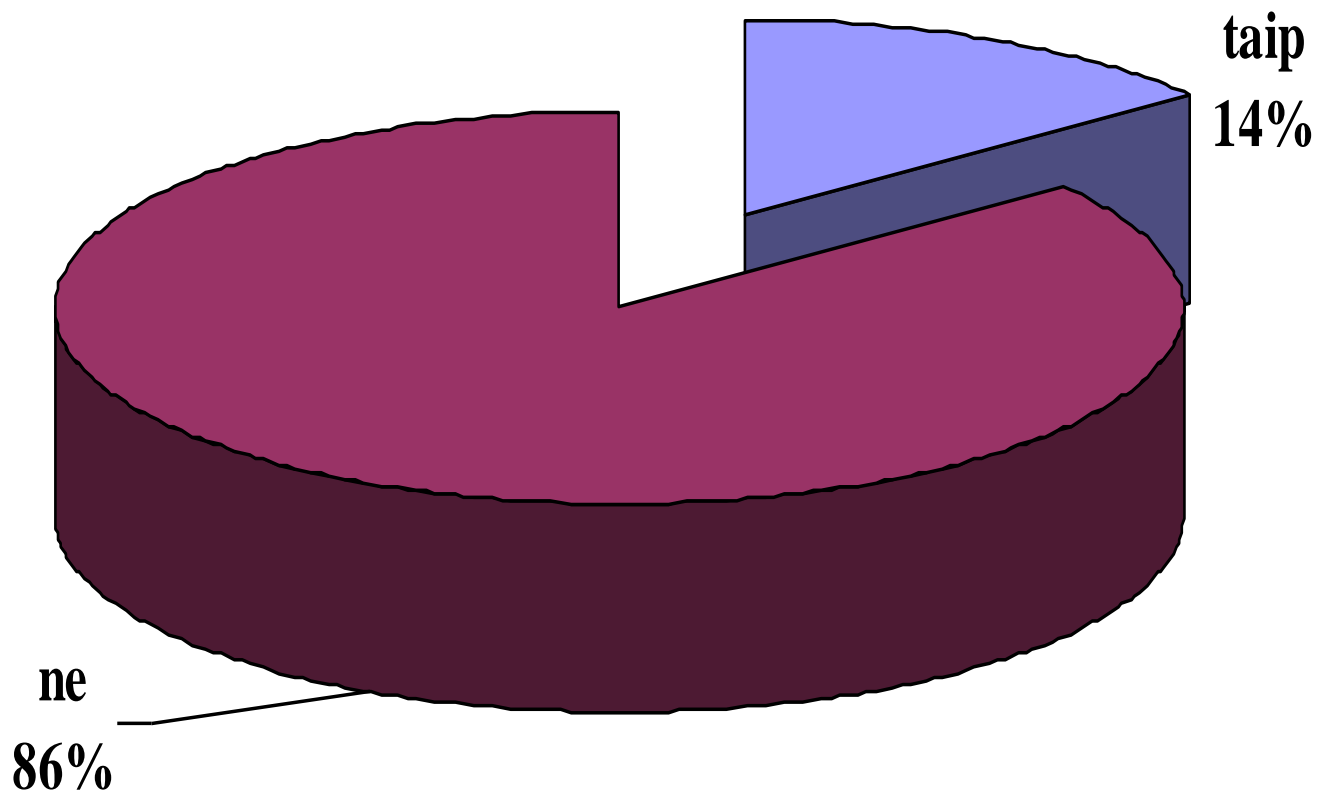
Kitur

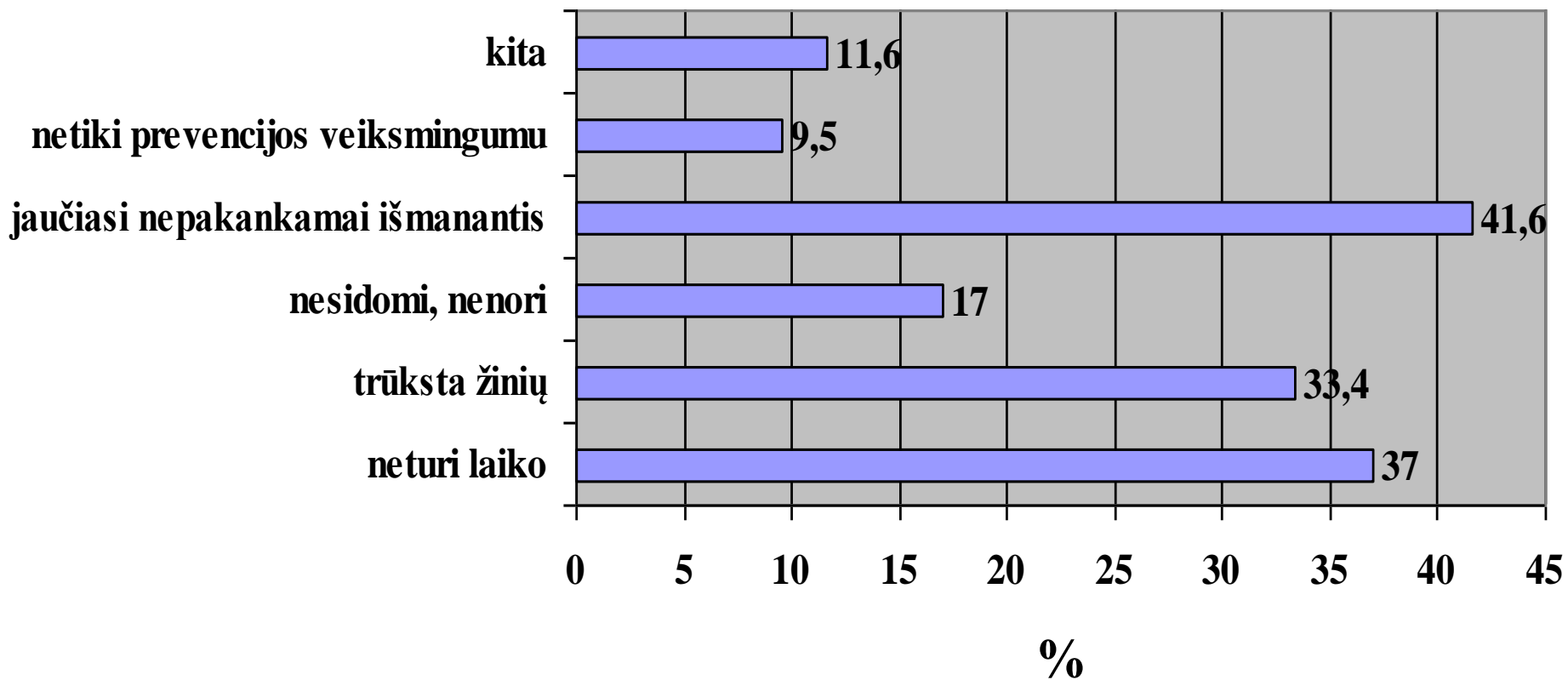
Tėvų dalyvavimo įtaka prevencijos veiksmingumui

Dalyvavimas kokioje prevencinėje programoje

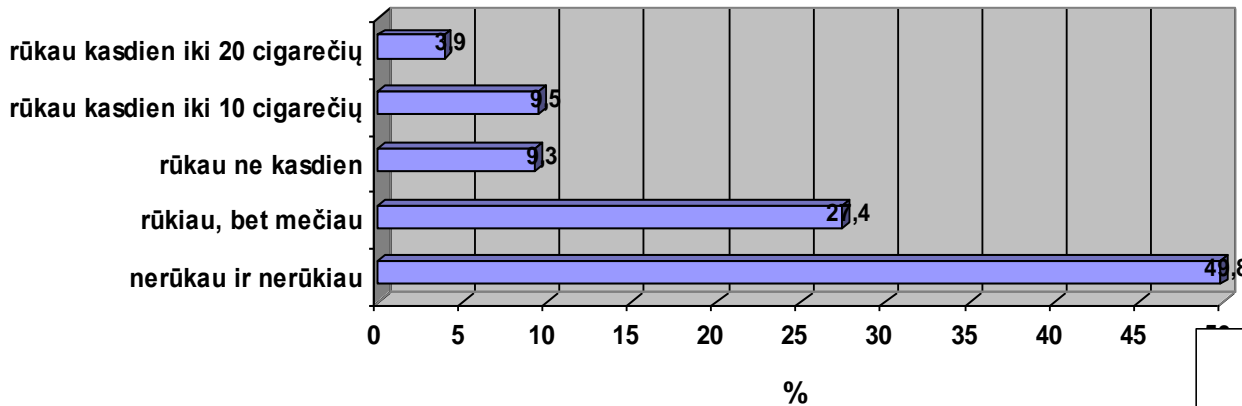

Priežastys kodėl nedalyvauja

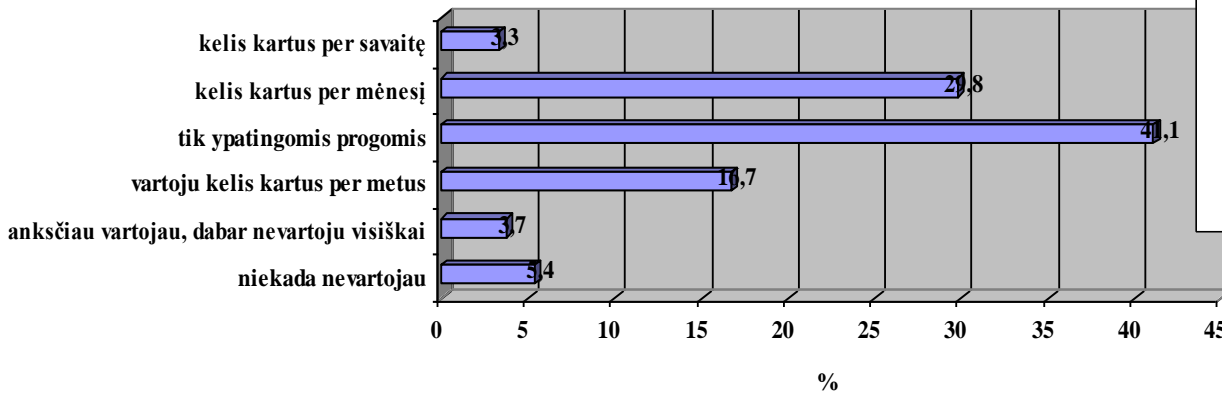

Respondentų įpročiai

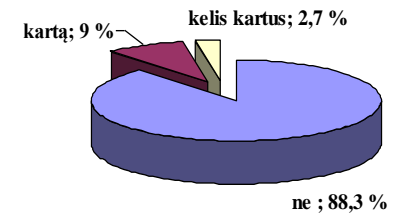
Rūkymas

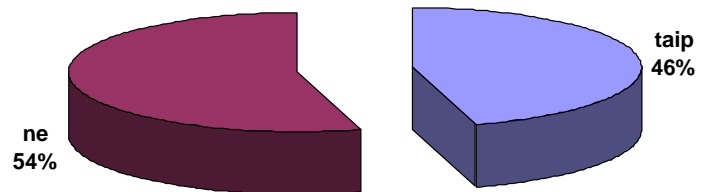
Alkoholinių gėrimų vartojimas

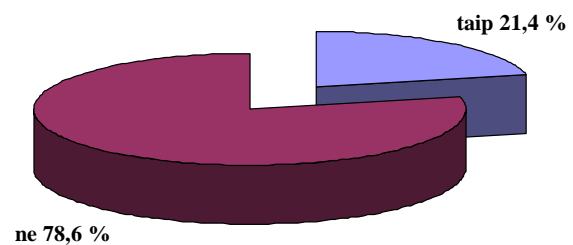
Bandė vartoti uždraustąjį narkotiką

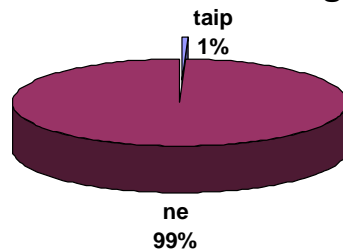
Kiti šeimos nariai rūko

Kiti šeimos nariai dažnai vartoja alkoholi

Kiti šeimos nariai vartoja uždraustas narkotines medžiagas

Išvados

- **Dauguma tėvų žino ir gali išvardyti psichiką veikiančias medžiagas. Tačiau nemaža dalis tėvų parodė, kad jų žinios yra netikslios ir net klaidingos.**
- **Dauguma respondentų žinių semiasi iš spaudos ir interneto. Jų pateikta informacija neretai būna nevienareikšmiška, formuojanti prieštarigus visuomenės požiūrius į alkoholio ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo riziką.**
- **Dalis tėvų nesuvokia paauglių alkoholio vartojimo mastų ir įsitikinę, kad problemos nėra. Todėl susidaro klaidingas jų požiūris ir į prevenciją – nėra vartojimo, nereikia ir prevencijos.**

- **Kodėl mokiniai vartoja psichiką veikiančias medžiagas, tėvai įvardijo draugus, aplinką. Kodėl nevartoja – šeimą ir auklėjimą šeimoje.**
- **Dauguma tėvų mano, kad jie yra visiškai pajėgūs kalbėtis šeimoje su vaikais apie rūkymo ir alkoholio vartojimo žalą ir pasekmes. Tačiau tik pusė respondentų laiko save kompetentingais kalbėti apie narkotikų vartojimo žalą ir pasekmes.**

- **Pagalbos dauguma tėvų kreiptųsi į privačias medicinos įstaigas.**
- **Tik 14% tėvų dalyvauja kokioje nors prevencinėje programoje.**
- **Trečdalis tėvų nurodė laiko stoką. Tačiau dauguma nurodė žinių ir kompetencijos stoką. Tėvams trūksta nuolatinio švietimo, kad galėtų veiksmingai dalyvauti prevencijoje.**
- **Nemaža mokinių dalis gyvena šeimose, kuriose rūkoma, piktnaudžiaujama alkoholiu.**

Rekomendacijos

Prevencijos veiklą reikia stiprinti kompleksiskai:

- **Šalies vyriausybei**
 - a) toliau griežtinti alkoholio bei kitų psichiką veikiančių medžiagų kontrolę ir parengti atitinkamas įstatymų pataisas, nepasiduodant spaudimui liberalizuoti alkoholio ir kitų narkotikų politiką ir strategiją;**
 - b) daugiau dėmesio skirti šeimai, tokioms veiksmingoms prevencijos veikloms, kaip visuomenės užimtumas, laisvalaikis – neformalus švietimas, neformalus lavinimasis ir kitoms veikloms, skirtoms visuomenės socialinių ir gyvenimo įgūdžių ugdymui.**

Švietimo įstaigoms:

- **aktyviau plėtoti bendradarbiavimą su mokinių tėvais psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijos srityje:**
 - a) tėvus įtraukti į aktyvią mokyklos psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos veiklą, plačiau supažindinti su „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų programa“, įgyvendinama mokykloje.**
 - b) mokyklose vykdyti Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos mokymo programą mokinių tėvams, patvirtintą SPPC 2007m gruodžio 29 d. įsak. Nr.(1.3) V – 263, organizuoti tėvams skirtus seminarus, diskusijas psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos klausimais.**

- **Aktyvinti mokinių tėvus ir padėti organizuoti / aktyviai įsitraukti į tėvų bendruomenės savanorių grupes prie bažnyčių, mokyklų, nevyriausybinių organizacijų ir t.t., kurios siektų vienyti tėvų ir bendruomenės suaugusiųjų jėgas ir darytų įtaką kasdieniam vaikų gyvenimui.**
- **Kurti “Tėvai – tėvams” savitarpio paramos grupes.**
- **Rekomenduotume tėvams burtis ir kurti prevencijos programas ar judėjimus šeimomis, kur visos šeimos, dalyvaujančios šiame judėjime (programoje), laikytųsi tam tikrų taisyklių, bendrautų tarpusavyje ir siektų gerų rezultatų, apsaugodamos savo vaikus nuo žalingų įpročių.**

A nighttime photograph of a cityscape. In the foreground, a curved, illuminated walkway or ramp curves along a body of water. The water reflects the city lights and the sky. In the background, a city skyline is visible, including a prominent tall building with many lit windows. The sky is a mix of dark blue and orange, suggesting dusk or dawn. Bare tree branches are visible in the upper right corner.

G
Y
V
E
N
I
M
E